

БЪЛГАРСКА АКАДЕМИЯ НА НАУКИТЕ
КИРИЛО - МЕТОДИЕВСКИ НАУЧЕН ЦЕНТЪР
CYRILLO - METHODIAN RESEARCH CENTRE
BULGARIAN ACADEMY OF SCIENCES

София 1000, п.к. 432, ул. „Московска“ 13, тел. 987 02 61/ BG, Sofia 1000, P.O.B. 432, Moskovska str. 13, tel. (359 2) 987 02 61
e-mail: kmnc@bas.bg ; fax: (359 2) 986 69 62

ДОКТОРСКА ПРОГРАМА „БЪЛГАРСКИ ЕЗИК (КИРИЛОМЕТОДИЕВИСТИКА)“

Област на висше образование: 2. Хуманитарни науки

Професионално направление: 2. 1. ФИЛОЛОГИЯ

Образователна и научна степен: Доктор

Форми на обучение: Редовна. Задочна. Самостоятелна.

АНОТАЦИЯ

Докторската програма „Български език (Кирилometодиевистика)“ е традиционна за КМНЦ. Многоаспектна по своя хатактер, тя е насочена към изследвания в областта на историческото езикознание, старобългарския език и средновековното писмено наследство с акцент върху неговите лингвистични характеристики. Неотменима част от програмата е пряката работа с ръкописи и архивни фондове. В центъра на вниманието на учените-кирилometодиевисти от това направление са проблемите, свързани със:

- възникването и развитието на българските, респ. славянските писмени системи;
- историческото битие на българския език от началото на неговата писмена кодификация през IX в. до днес с оглед, от една страна, на интралингвистичните процеси, протичащи в него, и, от друга, на екстралингвистичните фактори, обуславящи степента на културната приемственост между отделните му етапи;
- взаимодействието на българския език през вековете с другите славянски и балкански езици, връзките му като неотменима част от националната ни култура с историята на европейската цивилизация.

За постигането на тези изследователски цели се правят специализирани разработки в теоретичен и научно-приложен план. Първите включват различни комплексни проучвания върху:

- еволюцията и функционирането на българските, респ. славянските исторически писмени системи – глаголица и кирилица, развоя на графичните им особености в целостта на вътрешните им системни взаимовръзки и с оглед на взаимното им влияние с други графични системи, феномените на възприемането на графичния символ;
- писмовното наследство на средновековните български творци (Константин Кирил Философ, Методий, техните ученици и следовници) по отношение на индивидуалния им авторски принос за обогатяване на българския книжовен език откъм възможности на синтактичното структуриране на изказа, лексикално и семантично разнообразие;
- текстовата традиция на средновековни книжовни паметници – оригинални и преводни, с фокус върху решаване на историко-лингвистичните и лингво-текстологичните проблеми, които те поставят, което е от съществено значение за тяхната атрибуция и равнището на тексткритичното им издаване в палеославистиката;
- проблемите на средновековните български преводи, техните основни принципи и похвати, спецификите в преводаческата практика на творците от различните книжовни центрове в светлината на културните взаимоотношения между балканско-славянския и византийския свят;
- разпространението и функционирането на книжовния старобългарски език в широките рамки на Slavia orthodoxa (в моравско-чешка, староруска, сръбска и влахо-молдавска среда) като литературноезиков модел при възникването на неговите локални варианти в условията на историческа междуезикова и интеркултурна комуникация.
- теоретичното осмисляне и обобщаване на развойните тенденции на българския език в исторически план.

В научно-приложен план програмата „Български език (кирилометодиевистика)“ е ориентирана към:

- подготовка и обнародване на нови коректни научни издания (печатни или електронни)
- лексикографска обработка и речниково описание на лексикалния фонд на езика в исторически аспект
- преводи на средновековни паметници и текстове

Интердисциплинарната научно-образователна програма по български език (кирилометодиевистика), предлагана в КМНЦ-БАН, е предназначена за кандидати с изявен интерес към лингвистиката. Докторската степен задълбочава и разширява знанията и уменията на докторантите в езиковедската област, придобити във висшите училища, без да ги дублира. Тя дава допълнителна теоретична и практическа квалификация на обучаващите се по въпросите на българския език в исторически план.

С фокуса си върху една толкова стратегическа за обществото ни област на изследвания, каквато е проблематиката, свързана с еволюцията и функционирането на българския език и неговите писмени системи като важни етноконсолидиращи фактори в историята на българското общество, докторската научно-образователна програма по български език (кирилометодиевистика) е пряко насочена към изпълнение целите на Националната стратегия за развитие на научните изследвания в Република България за периода 2017-2030. Тя е директно отнесена към стратегическия подход на институцията и националната политика за поощряване на фундаменталните научни изследвания, засягащи проблеми от регионално и национално значение (в случая разширяване и задълбочаване на проучванията върху историята на езика и писмеността като базисни елементи на националната идентичност).

Обучаването на докторанти в предлаганата специалност има за задача не само осигуряването на кадровото развитие на КМНЦ като базова организация, но и да отговори на все по-широките обществени потребности, свързани с обезпечаване културното развитие на българите. В своята индивидуална работа, чрез включванията си в избираеми лекционни и практически курсове, както и с евентуалните си дейности по странични проекти на КМНЦ избралите да се занимават с предлаганата в КМНЦ-БАН научно-образователна програма по български език (кирилометодиевистика), ще имат възможност да се докоснат до все още непроучени преписи на средновековни писмени паметници и да работят с тях *de visu* в книгохранилища на средновековни ръкописи и старопечатни книги или през електронни портали, придобивайки умения за комплексно изследване на езиковите, текстологичните и лексикалните им особености. Те ще разкрият за себе си богатото наследство, което старобългарският език е завещал на съвременния български език, ще вникнат в неговия развой като неотменна част от общото историческо развитие на българската цивилизация, ще разширят погледа си към общославянското и византийското Средновековие, научавайки се да използват старобългарското книжовно наследство като подстъп към разбирането на културните и обществени процеси през Средновековието на Балканите и в славянския свят като цяло.

Научното знание, което те ще усвоят и създадат в хода на индивидуалното им обучение по програма Български език (Кирилометодиевистика), ще допринесе за развитието на българистиката в регионален и национален мащаб. Ставайки част от една стратегически изключително важна научна област за развитието на нацията, каквато е езикът в качеството му на основен инструмент за съхранение на националната идентичност, в перспектива те ще могат да се включат осъзнато било чрез създаването на специализирани научни продукти, било с бъдещата си преподавателска и друга общественоразноползвателна дейност в борбата срещу изкривяването на историческата истина и лансирането на некоректни научни постановки в полза на корисни интереси, ще подпомогнат предотвратяването на тежките изкривявания и спекулации с важни извори за българската история.